

ภาพพิมพ์บนอาหาร

โดย

นายสมพงษ์ ลีระศิริ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาพพิมพ์

ภาควิชาภาพพิมพ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-653-374-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

PRINTING ON FOOD

By

Somphong Leerasiri

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Graphic

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2001

ISBN 974-653-374-6

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาพ
พิมพ์บนอาหาร” เสนอโดย นายสมพงษ์ ลีระศิริ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลัก
สูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาพพิมพ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จีราวรรณ คงคล้าย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. ศาสตราจารย์ชอุต นิมเสมอ
2. อาจารย์ญาณวิทย์ กุญแจทอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์พิษณุ สุภานิมิตร)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ชอุต นิมเสมอ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ญาณวิทย์ กุญแจทอง)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์กัญญา เจริญสุภกุล)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลักษมี หงษ์นคร)

...../...../.....

K41213007: สาขาวิชาภาพพิมพ์

คำสำคัญ : ภาพพิมพ์กับวัฒนธรรมการทำอาหาร

สมพงษ์ ลีระศิริ : ภาพพิมพ์บนอาหาร (Printing on Food) อาจารย์ผู้
ควบคุมวิทยานิพนธ์: ศ.ชลุด นิยมเสมอ, อ.ญาณวิทย์ กุญแจทอง.41หน้า. ISBN974-
653-374-6

อาหารนอกจากจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของชีวิตแล้ว การทำอาหารยังสามารถแสดง
วัฒนธรรมของแต่ละสังคมได้อย่างชัดเจน วัฒนธรรมด้านอาหารมีการอนุรักษ์และพัฒนาสืบต่อกันจาก
คนรุ่นหนึ่งถึงอีกรุ่นหนึ่งอย่างไม่ขาดสาย สามารถคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาติและท้องถิ่นไว้ได้
สมบูรณ์กว่าวัฒนธรรมด้านอื่น

ข้าพเจ้าเป็นคนไทยที่สืบเชื้อสายมาจากจีน อยู่ในครอบครัวที่ยังรักษาขนบธรรมเนียม
ประเพณีและความเชื่อของชาวจีนสืบทอดมาจนถึงตัวข้าพเจ้า ประเพณีที่ข้าพเจ้าคุ้นเคยมากที่สุดคือ
การทำอาหารหรือขนมในโอกาสและฤดูกาลต่างๆ โดยเฉพาะขนมผัก (กุ๊ยไส้ก้วย) ที่ใช้แป้งห่อผักที่ผัด
ปรุงไว้ แล้วนำไปนึ่ง แต่ที่น่าสนใจเป็นพิเศษก็คือกรรมวิธีในการทำ ที่นอกจากกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการ
ของศิลปะภาพพิมพ์โดยแท้ กล่าวคือต้องมีกรรมเตรียมแบบพิมพ์ (Mold) แกะด้วยไม้ เพื่อสร้างรูปทรง 3
มิติ ให้แก่แป้งที่ห่อผักไว้แล้วนั้น หลังจากนั้นด้วยไอน้ำจนสุก จะมีการพิมพ์ (Stamp) รูปและสีต่าง ๆ ลง
ไปบนขนมด้วยแม่พิมพ์ไม้ (Wood block) ขนมผักจึงเป็นขนมที่มีรูปร่างและสีสันหลากหลายตาม
จินตนาการของผู้ทำ ให้ความพอใจทางความคิดและความงามจากรูปทรงก่อนที่จะสัมผัสกับความ
อร่อย (ความงาม) ของรสชาติเป็นลำดับสุดท้าย

ขั้นตอนต่างๆ ที่เริ่มจากการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การร่วมใจกันทำของยาย, ย่า, ลูก
หลาน ไปจนถึงการใส่ภาชนะ เคียงด้วยถ้วยน้ำจิ้ม การใช้ตะเกียบ, ช้อน ในการรับประทานร่วมกันของ
สมาชิกในครอบครัว และการแบ่งแจกไปให้เพื่อนบ้าน สะท้อนให้เห็นถึงจิตใจที่มีระเบียบประณีต
ความเชื่อในความดี ความเอื้ออาทรต่อกันของทุกชีวิตในสังคมเล็กๆ ซึ่งเมื่อรวมตัวเข้าด้วยกันย่อม
กลายเป็นสังคมใหญ่ที่อบอุ่นมั่นคง ซึ่งกิจกรรมและบรรยากาศเหล่านี้ ได้ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจแก่
ข้าพเจ้าในการสร้างงานวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ภาพพิมพ์บนอาหาร” ขึ้น เพื่อแสดงออกถึงความงาม
ของจิตใจที่เป็นแก่นแท้ของวัฒนธรรมตะวันออก

ภาควิชาภาพพิมพ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 1. 2.

K 41213007 : Major : Graphic

Key Word: Printing with foodculture

Somphong Leerasiri : Printing on Food. .Thesis.Advisor : Professor
Chalood Nimsamer, Mr. Yanawit Kunchaethong . 41 pp. ISBN 974-653-374-6

Food, in addition to being the most important necessity of life, can also be a clear indicator of the culture of every society. The culture of food has conservation and developments that are passed down unbroken from generation to generation. It is able to preserve the characteristics of the people and the region better than other forms of culture.

I am a Thai of Chinese descent in a family that continues the customs and beliefs of the Chinese. The custom I am most familiar with is making food or desserts when opportunity arises or during various seasons, especially a vegetable dessert called “Gu Chy Gweo”. This uses vegetable flour that is fried, then steamed. But the interesting thing that is special is the way to make it. I can say that it a genuinely artistic process like printing. A mold must be carved from wood in order to create a 3-dimensional shape to form the flour into a container of the vegetables. After steaming there is a stamp with a colorful picture stamped with a wood block. The dessert has a shape and colors according to the imagination of the creator who can be satisfied with the concept and beauty combined with the best tasting flavor.

The various steps from preparing the materials, the cooperation of grandparents and grandchildren, filling bowls with dipping sauce, using chopsticks and spoons to eat with the members of the family and sharing the food with neighbors reflect minds and hearts that have refinement, belief in goodness and respect for life in small groups that when coming together form a big warm stable family. Activities and atmosphere like this strengthens my heart to create this work “Printing on Food” in order to display the beauty of the heart of the true Eastern mind.

Department of Graphic Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2001

Student's signature.....

Thesis Advisors' signature. 1. 2.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณครุบาอาจารย์ทุกๆ ท่าน ที่ได้ประสิทธิ์
ประสาทวิชาทำให้ข้าพเจ้ามีวันนี้ รวมไปถึงบิดามารดา, ทุกๆ คนในครอบครัวของ
ข้าพเจ้าที่คอยเป็นกำลังใจ และเพื่อนๆ ทุกคนที่คอยช่วยเหลือข้าพเจ้ามาโดยตลอด
รวมถึงท่านอื่นๆ ที่มีได้เอ่ยนาม ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
สารบัญภาพประกอบ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	2
ขอบเขตการศึกษา.....	2
คำศัพท์และคำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	2
2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์.....	4
ความบันดาลใจและอิทธิพลที่มีต่อการสร้างสรรค์.....	4
อิทธิพลจากวัฒนธรรมท้องถิ่น.....	4
3 การดำเนินงานสร้างสรรค์ศิลปนิพนธ์.....	5
วิเคราะห์องค์ประกอบ.....	6
เทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์.....	8
ขั้นตอนในการพิมพ์ผลงาน.....	9
4 การพัฒนาและคลี่คลายทางความคิดและรูปแบบ.....	10
5 สรุป.....	40
ประวัติผู้วิจัย.....	41

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ผลงานเตรียมวิทยานิพนธ์.....	20
2	ผลงานเตรียมวิทยานิพนธ์.....	21
3	ผลงานเตรียมวิทยานิพนธ์.....	22
4	ผลงานเตรียมวิทยานิพนธ์.....	23
5	ผลงานเตรียมวิทยานิพนธ์.....	24
6	ผลงานเตรียมวิทยานิพนธ์.....	25
7	ผลงานเตรียมวิทยานิพนธ์.....	26
8	ผลงานเตรียมวิทยานิพนธ์.....	27
9	ผลงานเตรียมวิทยานิพนธ์.....	28
10	ผลงานวิทยานิพนธ์.....	30
11	ผลงานวิทยานิพนธ์.....	31
12	ผลงานวิทยานิพนธ์.....	32
13	ผลงานวิทยานิพนธ์.....	33
14	ผลงานวิทยานิพนธ์.....	34
15	ผลงานวิทยานิพนธ์.....	35
16	ผลงานวิทยานิพนธ์.....	36
17	ผลงานวิทยานิพนธ์.....	37
18	ผลงานวิทยานิพนธ์.....	38
19	ผลงานวิทยานิพนธ์.....	39

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	รูปทรง.....	6
2	สี.....	7
3	พื้นผิว.....	7
4	น้ำหนัก.....	8
5	แม่พิมพ์ของยาย.....	13
6	อาหารของคนจีน.....	13
7	ลายพิมพ์บนขนม.....	14
8	ตัวหนังสือจีน, ไทย.....	14
9	บล็อกพิมพ์ขนม.....	16
10	บล็อกพิมพ์ขนม.....	16
11	แม่พิมพ์ประทับบนขนม.....	17
12	แม่พิมพ์ประทับบนขนม.....	17
13	ตู้ใส่ขนม.....	18

บทที่ 1

บทนำ

อาหารแสดงถึงวัฒนธรรมของคนไม่ว่าจะเป็นในชนบทหรือในเมือง วัฒนธรรมบางอย่างได้สูญสิ้นบทบาทต่อวิถีชีวิตของผู้คนไปมากแล้ว ส่วนหนึ่งเพราะไม่สามารถปรับให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงของโลกและความไม่ตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมเดิมของตน

วัฒนธรรม คือ ระบบของการดำเนินชีวิตในด้านความนึกคิดและจิตใจที่ทุกคนในสังคมที่มีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่สังคมเล็กๆ ระบบครอบครัวไปจนถึงวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ซึ่งมีความผิดแผกแตกต่างกันไปบ้างในแต่ละหน่วยย่อยวัฒนธรรมมีวัฏจักรของมันเกิดขึ้นรุ่งเรืองและเปลี่ยนแปลง มีการหยิบยืม สลาย รวม และการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

การทำอาหารซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดสาขาหนึ่งของมนุษย์และสามารถรักษาเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นไว้ได้มากที่สุดถึงแม้จะต้องเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามรสนิยมและสภาพแวดล้อมเห็นได้ชัดจากรสชาติของอาหารไทยในยุโรปหรืออเมริกาหรือในสังคมคนจีนในกรุงเทพฯ จะแปลกไปจากต้นตำรับเดิม อาหารฝรั่ง เช่น พิซซ่าในปัจจุบันคงอยู่แต่เพียงชื่อและรูปร่างเท่านั้น เครื่องปรุงส่วนประกอบต่างๆ เปลี่ยนไปมากแล้วตามท้องถิ่นที่อาหารนี้แพร่ไปถึง

วัฒนธรรมอาหารของบางชาติ เช่น ไทยและจีนหลายชนิดที่ใช้ประกอบพิธีกรรมตามประเพณีเช่นการทำบุญการเซ่นไหว้ในโอกาสต่างๆ อาหารเหล่านี้ส่วนมากยังรักษารูปแบบและวิธีการตามแบบเดิมไว้มากที่สุด

ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

ข้าพเจ้าได้ได้ซึมซับวัฒนธรรมการทำอาหารจีนมาตั้งแต่เด็ก ฤดูกาลหนึ่งก็มีอาหารหรือขนมอย่างหนึ่ง ขนมบางอย่างก่อรูปขึ้นด้วยแม่พิมพ์แกะด้วยไม้ ช่างในมิได้ภายนอกตกแต่งด้วยสีเป็นตัวหนังสือและสัญลักษณ์ที่เป็นมงคล เช่น ขนมโก๋ ขนมเปี๊ยะ ขนมฝัก ข้าพเจ้าประทับใจในกระบวนการของขนมฝักมากที่สุด เพราะนอกจากจะทำด้วยแป้งห่อไส้ที่เป็นฝัก, เผือก, หน่อไม้, ถั่ว ฯลฯ และปั้นเป็นก้อนกดในแม่พิมพ์(Mold) ให้มีรูปทรงต่างๆ ตามต้องการ ต่อจากนั้นยังพิมพ์(Stamp)ด้วยแม่พิมพ์ไม้(Wood Block)เป็นสีและรูปต่างๆได้อย่างไม่จำกัดข้าพเจ้ามองเห็นแนวการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์จากกระบวนการดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อเสนองานศิลปะภาพพิมพ์ตามแนวคิดเฉพาะตน โดยอาศัยกระบวนการทางการทำอาหารและศิลปะเป็นสื่อนำเสนอ
2. เพื่อเสนอความรู้สึที่ประณีตละเอียดอ่อนของผู้อาวุโสที่ปฏิบัติต่อสมาชิกในครอบครัว ด้วยความรักและหัวใจที่ดีงาม
3. เป็นการเรียนรู้และฝึกฝนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เพื่อที่จะสัมผัสผลลัพธ์ๆ ขึ้นไปในอนาคต
4. เพื่อเผยแพร่ผลงานศิลปะอันเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งในการสร้างสรรค์สังคม

ขอบเขตการศึกษา

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงเนื้อหา, รูปแบบการนำเสนอ ตลอดจนกรรมวิธีการสร้างงานเป็นอย่างดีเสียก่อน แล้วจึงกำหนดขอบเขตของการสร้างงานขึ้น เพื่อจะสามารถเห็นภาพรวมของการสร้างสรรค์ได้ชัดเจนขึ้น ขอบเขตของผลงานแบ่งได้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. **ด้านเนื้อหา** – ศึกษาถึงสาระของวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อกัน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ได้มีเพียงความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาเท่านั้นที่ถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง แต่ยังเกี่ยวข้องกับรากฐานของการสร้างทัศนคติ, อุดมคติ และการกำหนดเป้าหมายของวิถีการดำเนินชีวิตด้วย

2. **ด้านรูปแบบ** – ถ่ายทอดรูปแบบในลักษณะสัญลักษณ์ (Symbolic) ของสิ่งต่างๆ รูปภาพบุคคล, ตัวหนังสือ รวมทั้งเพิ่มเติมรายละเอียด สีสันตามความรู้สึภายในที่ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอ

3. **ด้านเทคนิค** ข้าพเจ้านำเสนอผลงานผ่านกระบวนการภาพพิมพ์ โดยเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) โดยใช้แบบพิมพ์ (Mold) ที่สลักเป็น Negative สร้างรูปนอก 3 มิติลักษณะต่าง ๆ ขึ้น เป็นพื้นผิวสำหรับการพิมพ์ด้วยวิธี Woodcut ต่อไป

คำศัพท์และคำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

Stamp - การพิมพ์ประทับ

Wood Block- ชิ้นแม่พิมพ์ที่ใช้การแกะเป็นภาพหรือลวดลาย

Symbolic - สัญลักษณ์ของสิ่งต่าง ๆ

Woodcut - ภาพพิมพ์ซึ่งเกิดจากการแกะไม้เป็นภาพหรือลวดลาย

Mold - แม่พิมพ์ที่มีความลึก มีปริมาตร พิมพ์ผลงานออกมาเป็นงาน 3 มิติ

Negative - การกลับภาพให้เป็นด้านตรงข้ามกับความเป็นจริง

บทที่ 2

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

ความบันดาลใจและอิทธิพลที่มีต่อการสร้างสรรค์

ข้าพเจ้าได้นำการทำอาหารจีนชนิดหนึ่งที่สะท้อนวัฒนธรรมในชีวิตและสภาพแวดล้อมที่ข้าพเจ้าเติบโตมาเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์ เป็นประสบการณ์ตรงที่มีคุณค่าเป็นอย่างมากร่วมกับประสบการณ์ที่ได้รับผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งความสามารถที่จะตีความปรากฏการณ์เหล่านั้นและทำความเข้าใจต่อโลกและชีวิตรอบตัวด้วยตัวของเราเอง

อิทธิพลจากวัฒนธรรมท้องถิ่น

อาหารหรือขนมไทยที่ทำขึ้นตามประเพณีจัดได้ว่าเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย เช่น ขนมกระยาสารที่กวนกันในเทศกาลสารทไทย, ข้าวต้มลูกโยน ข้าวต้มมัดใต้ ที่ทำขึ้นในวันออกพรรษา วัฒนธรรมท้องถิ่นเกี่ยวกับขนมของชาวจีนได้ติดตามผู้อพยพที่เข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทย และยังสืบต่อกันมาเป็นประเพณีในแต่ละฤดูกาล เช่น ขนมไหว้พระจันทร์ ขนมอี๋ในช่วงก่อนวันขึ้นปีใหม่, ขนมผักกูด(กุ๊ยจ๊าย)ในโอกาสสำคัญต่างๆ และการทำขนมของชาวจีนที่ตกทอดมาถึงครอบครัวของข้าพเจ้าในเมืองไทยนี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นของความคิดในงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า

บทที่ 3

การดำเนินงานสร้างสรรค์ศิลปนิพนธ์

ข้าพเจ้าให้ความสนใจและศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องราวของอาหารที่แสดงถึงวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่ผสมผสานสิ่งต่างๆเข้าด้วยกันไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสิ่งแวดล้อมจนถึงระหว่างสังคมหนึ่งกับอีกสังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสลับซับซ้อนแต่เป็นในเชิงที่ตีมุ่งเน้นให้ชีวิตอยู่รอดสุขสบายพอเพียงรวมไปถึงรูปแบบของพฤติกรรม ภาษา กิริยา เครื่องแต่งกาย การกินการนอนการอยู่ ตลอดจนสภาพจิตใจของผู้คน วัฒนธรรมท้องถิ่นแต่ละที่นี้ทำงานเกี่ยวเนื่องกันเองและไม่อาจแบ่งหน้าที่ของตนออกได้โดยชัดเจนเพียงแต่มีจุดมุ่งหมายตรงกันที่จะสร้างและเสริมความสัมพันธ์ชนิดที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตและมีชีวิตที่ดี หากวัฒนธรรมเหล่านี้เกิดเสื่อมสลายลงก็จะกระทบกับส่วนอื่นๆ ต้องมีการปรับตัวในทุกๆ ส่วนของสังคมเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ของตนต่อไปได้ โดยปกติแล้ววัฒนธรรมไม่ได้สร้างใหม่ทุกชั่วอายุคนอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อยในระยะเวลาหนึ่งชั่วอายุคนแต่มักจะได้รับระบบความสัมพันธ์สืบทอดกันมาจากอดีตเพราะเป็นไปไม่ได้ที่ทุกคนชั่วอายุจะสร้างระบบความสัมพันธ์ขึ้นใหม่เอง เพราะระบบความสัมพันธ์หรือวัฒนธรรมมีความซับซ้อนมากดังที่กล่าวมา ต้องอาศัยการถ่ายทอดปลูกฝังกันเป็นเวลานาน เราปฏิเสธไม่ได้ว่าชีวิตถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมทันทีที่เกิดมา เราอาจขีดเส้นชีวิตของเราได้ในระดับหนึ่งแต่อีกส่วนหนึ่งของชีวิตนั้นย่อมอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมอย่างไม่รู้ตัว

จากเนื้อหาและเรื่องราวที่ข้าพเจ้าศึกษาและนำมาวิเคราะห์และสร้างสรรค์โดยนำเสนอผ่านกระบวนการทางภาพพิมพ์แกะไม้(Woodcut) ซึ่งสามารถถ่ายทอดความรู้สึกรูปแบบของผลงานได้ตรงตามความคิดและความบันดาลใจและมีลักษณะเฉพาะทางเทคนิคที่น่าสนใจ ข้าพเจ้าได้นำเอาภาพของสิ่งต่างๆ อาทิสัตว์ ผู้คน สิ่งของตัวหนังสือภาษาต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาประกอบสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับการแสดงออกของข้าพเจ้า

วิเคราะห์องค์ประกอบ

จากวัฒนธรรมท้องถิ่นและการดำเนินชีวิตของบุคคลในครอบครัว เป็นส่วนสำคัญที่กระตุ้นให้ข้าพเจ้าเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้และถ่ายทอดความรู้สึกดังกล่าวให้เป็นรูปทรงขึ้น มีทั้งที่เหมือนแบบดั้งเดิมแบบที่ลดทอนและสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ให้เกิดการลงตัวเหมาะสมตามแนวความคิดและวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ การสร้างสรรค์นอกจากจะต้องมีความชัดเจนในเนื้อหาที่ต้องการถ่ายทอดแล้วยังต้องมีความชำนาญในวิธีการนำเสนอและนำทัศนธาตุทางศิลปะมาประกอบกันอย่างลงตัวเพื่อประโยชน์สูงสุดในการแสดงออกด้วยทัศนธาตุที่ข้าพเจ้าใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานพอจะวิเคราะห์แยกแยะได้ดังนี้

1. **รูปทรง** รูปทรงในงานของข้าพเจ้ามี 2 ส่วนคือรูปทรงส่วนรวม 3 มิติที่ใช้แบ่งทำขนมกดลงบนพิมพ์ไม้(Mold) กับรูปทรงที่มีลักษณะ 2 มิติพิมพ์สีต่างๆ ด้วยแม่พิมพ์ไม้(Wood Block) รูปทรงเหล่านี้มีที่มาจากใบหน้าอาภัพกับการประกอบกิจกรรมของบุคคลในเพศและวัยต่างๆ รวมทั้งเสื้อผ้าการแต่งกาย รูปสัตว์สิ่งของและตัวหนังสือ

ภาพประกอบที่ 1 รูปทรง

2. **พื้นที่ว่าง** พื้นที่ว่างรอบๆ ตัวงานจะต้องมีความสะอาดสูงเพื่อแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่น

3. สี สีมีส่วนสำคัญอย่างมากในงานเพราะข้าพเจ้าใช้บอกถึงความรู้สึก และวัฒนธรรมที่เด่นชัด สีที่ข้าพเจ้าใช้ส่วนใหญ่เป็นสีที่ใช้ทางพิธีกรรมที่ปรากฏในงาน เทศกาลหรือประเพณีต่างๆ เช่น สีแดงในประเพณีของคนจีน สีเหลืองในประเพณีของคนไทย สีดำเป็นสีหลักในงานภาพพิมพ์ใช้สืบทอดกันมาจนเป็นประเพณีซึ่งสีเหล่านี้ ข้าพเจ้าผูกพันและพบเห็นเป็นประจำ สีที่ข้าพเจ้าใช้เป็นสีผสมอาหาร

ภาพประกอบที่ 2 สี

4. พื้นผิว พื้นผิวที่เกิดขึ้นในผลงานนั้นเป็นพื้นผิวที่มีทั้งเรียบและขรุขระ เกิดจากความคิดที่ข้าพเจ้าต้องการสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติตรงไปตรงมา ของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมกับความปราณีตเป็นระเบียบซึ่งพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน

ภาพประกอบที่ 3 พื้นผิว

5. **น้ำหนัก** การใช้น้ำหนักในตัวเองงานข้าพเจ้าใช้พื้นล่างของตัวเองงานมีน้ำหนักอ่อนกว่าแล้วพิมพ์น้ำหนักที่มีความเข้มลงไปเพื่อเน้นความหมายที่แฝงอยู่ในงาน เช่น พื้นล่าง ข้าพเจ้าใช้สีของแป้งทำขนมสีขาวที่แสดงถึงความบริสุทธิ์เป็นธรรมชาติ ส่วนภาพที่จะพิมพ์ทับลงไปข้าพเจ้าเลือกใช้สีแดงที่เป็นสีของเลือด ที่บ่งบอกถึงความบริสุทธิ์ผิดแผก เกิดจากการประกอบกรรมดีซึ่งประเพณีวัฒนธรรมส่วนใหญ่ก็มุ่งเน้นที่จะส่งเสริมให้ชีวิตเป็นไปเช่นนั้น โดยถ่ายทอดผ่านสายเลือดจากรุ่นหนึ่งผ่านมาสู่อีกรุ่นหนึ่ง

ภาพประกอบที่ 4 น้ำหนัก

เทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์

เทคนิคในงานของข้าพเจ้าอาจจัดเป็นเทคนิคภาพพิมพ์สื่อผสม (Mixed Media Prints) ที่มีเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้เป็นหลักมีการทำพิมพ์(Mold) และการจัดวาง(Installation) รวมทั้งการมีส่วนร่วมของเจ้าของงานและผู้ชม (Artist and Audience's Participation) เป็นส่วนรองลงไป

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบด้วย

1. แผ่นไม้สัก
2. ขูดสีวแกะไม้
3. ค้อน

4. กระดาษทรายหยาบ, ละเอียด
5. สีผสมอาหาร
6. แป้งข้าวเจ้าแป้งทำขนมชนิดต่างๆ
7. โรนวดแป้ง
8. ผักชนิดต่างๆ
9. ชิ้นอาหาร

ขั้นตอนในการพิมพ์ผลงาน

การพิมพ์สีด้วยแม่พิมพ์ไม้ (Woodcut) ด้วยวิธีประทับรอย (Stamp) ลงบนแป้งที่มีรูปทรง 3 มิติเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการสร้างสรรค์งานภาพพิมพ์ เพราะรูปสำเร็จของผลงานที่ได้จะเป็นไปตามความต้องการหรือไม่ก็สืบเนื่องมาจากการแกะแม่พิมพ์และขั้นตอนการพิมพ์ที่สมบูรณ์

1. **การพิมพ์ตรวจสอบ** เป็นการทดสอบพื้นผิวและปริมาตรของงาน เริ่มจากการทำความสะอาดแม่พิมพ์(Mold)ด้วยน้ำสะอาดแล้วนำไปตากแดด ต่อจากนั้นก็เตรียมแป้งที่จะนำมาพิมพ์ ก่อนพิมพ์ต้องโรยแม่พิมพ์ด้วยแป้งมันหรือแป้งข้าวเจ้าเสียก่อนแล้วจึงนำเอาแป้งที่ใช้พิมพ์มาพิมพ์ เมื่อถอดแป้งออกจึงจะเห็นผลงานที่ออกมา หากงานยังไม่สมบูรณ์ก็ต้องแก้ไขด้วยการขูดแต่งแม่พิมพ์ต่อไปจนกว่าจะได้รูปทรงตามที่ต้องการ

2. **การพิมพ์จริง** เมื่อทำการพิมพ์ตรวจสอบจนผลออกมาสมบูรณ์แล้วจึงนำเอาแม่พิมพ์มาพิมพ์จริงโดยปฏิบัติตามขั้นตอนเดียวกันต่อจากนั้นนำเอาผลงานไปนึ่งในชิ้นอาหารเสร็จแล้วจึงนำเอาผลงานมาพักร้อน ต่อจากนั้นก็นำเอาแม่พิมพ์อีกชุดหนึ่งมาพิมพ์ทับลงไปโดยใช้สีผสมอาหารเพื่อให้งานมีลักษณะเป็นอาหารหรือขนมที่สามารถรับประทานได้จริง

บทที่ 4 การพัฒนาและคลี่คลายทางความคิดและรูปแบบ

จากการที่ข้าพเจ้าได้สร้างสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้มองเห็นปัญหาในด้านต่างๆทั้งเทคนิคและรูปแบบซึ่งข้าพเจ้าได้พยายามศึกษา และทำความเข้าใจปัญหาเหล่านั้น เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นตรงตามความต้องการของข้าพเจ้าให้มากที่สุด

ผลงานศิลปนิพนธ์ชุดนี้แบ่งออกเป็นสองระยะคือ

1. โครงการเตรียมวิทยานิพนธ์

ข้าพเจ้าใช้รูปแบบต่างๆ ทั้งรูปสัญลักษณ์ วัตถุสิ่งของ รูปภาพบุคคลมาเป็นสื่อในการนำเสนอเรื่องราวที่สะท้อนภาพของวัฒนธรรมการใช้ชีวิตของกลุ่มชนในที่นี่คือคนจีนและคนไทยซึ่งทั้งสองสายนี้ได้ประสมอยู่ในตัวของข้าพเจ้า ภาพของบุคคลต่างๆในครอบครัวในอากัปกิริยาที่แสดงถึงกิจวัตรประเพณี ภาพใบหน้าของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงอายุวัยที่แตกต่าง ภาพของสัญลักษณ์ตัวหนังสือทั้งไทยและจีนที่เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมทั้งสองชาติ วัตถุสิ่งของต่างๆ เช่น เศษผ้า รูปภาพสัตว์ทั้งหลาย เสื้อผ้า และสีทั้งหมดนี้ประกอบกันเป็นผลงานที่มุ่งเน้นที่จะแสดงออกถึงวัฒนธรรม โดยเฉพาะช่วงทำยที่ข้าพเจ้าได้นำเอาวิธีการทำขนมมาใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์มีส่วนร่วมที่เป็นอิทธิพลส่งต่อมาถึงงานในชุดวิทยานิพนธ์เป็นอย่างมากโดยในช่วงนั้นเป็นการนำเอาแป้งข้าวเจ้ามาพิมพ์ลงบนบด็อกสีเหลี่ยมจัตุรัสที่ยังไม่มีรูปทรงซับซ้อนซึ่งก็ยังคงความเป็นงานที่สะท้อนวัฒนธรรมที่ออกจะเป็นจีนมากขึ้น จากนั้นได้พัฒนางานต่อเนื่องมาจนถึงชุดก่อนทำวิทยานิพนธ์

2. โครงการวิทยานิพนธ์

ผลงานก่อนทำวิทยานิพนธ์ในช่วงทำยซึ่งเป็นรูปแบบที่ข้าพเจ้าค่อนข้างพอใจจึงนำมาสร้างสรรค์ต่อเนื่องเพิ่มเติมให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ลักษณะงานจะเป็นการพิมพ์ที่ใช้วิธีการทำขนมของคนจีนโดยการทำตัวแบบพิมพ์ด้วยการแกะชุดไม้จากนั้นจึงพิมพ์ภาพลงไปในผลงาน ศิลปนิพนธ์ชุดนี้ข้าพเจ้าได้เพิ่มรายละเอียดลงไปในตัวงานมากขึ้น อาทิเช่น รูปสัญลักษณ์ที่มีทั้งของจีนและของไทยในขนาดที่แตกต่างกันออกไป จำนวนของแบบพิมพ์ที่มีมากขึ้นเพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับตัวผลงานและยังสามารถบอกถึงเรื่องราวที่ต้องการสื่อออกมาได้กว้างขึ้นชัดขึ้นในส่วนของการพิมพ์ข้าพเจ้าก็ได้นำเอาเรื่องของภาษามาใช้ร่วมด้วย ซึ่งภาษาเหล่านี้จะแสดงออกมาในภาพของตัวหนังสือที่มีความรู้สึกอยู่ในตัวมีการพัฒนารูปแบบผ่านกาลเวลาสืบต่อกันมาจนกระทั่งวัฒนธรรมเป็นการผสมผสานกันของยุคเวลาต่างๆรวมไปถึงความหมายของตัวหนังสือที่เป็นคติสั่งสอนให้ทำดี ประพฤติดี นอกจากนั้นยังใช้ภาพบุคคลลักษณะต่างๆที่บ่งบอกความรักความปรารถนาดี เชื้ออาหารต่อกันรวมไปถึงรสชาติของผลงานศิลปะ(ขนม)ที่ข้าพเจ้ามุ่งเน้นให้มีความใกล้เคียงกับขนมที่ข้าพเจ้าได้รับประทานและประทับใจอยู่เสมอมา

ภาพพิมพ์บนขนมนี้ข้าพเจ้านำเสนอด้วยเทคนิคการจัดวางประกอบด้วยตู้ใบใหญ่ที่มีชั้นวางอุปกรณ์ในการทำงาน(เตรียมไว้เหมือนกับว่าจะทำเพิ่มได้ตามความต้องการของผู้ชม)และเป็นการแสดงวัสดุอุปกรณ์และขั้นตอนของการสร้างสรรค์ให้กับผู้ชมที่สนใจด้วยด้านหลังของผู้มีลิ้นชักจำนวนมากในแต่ละลิ้นชักมีขนมภาพพิมพ์ใส่จานวางอยู่พร้อมถ้วยน้ำจิ้มและกระดาษเช็ดมือลิ้นชักหนึ่งเป็นภาพพิมพ์ขึ้นหนึ่งลิ้นชักเหล่านี้ข้าพเจ้าได้นำออกวางเรียงบนโต๊ะยาวที่ผู้ชมจะเลือกและนำไปนั่งรับประทานได้ที่โต๊ะและที่นั่งที่จัดไว้ นอกจากนี้ยังมีภาพพิมพ์แบบเดียวกับที่ใช้พิมพ์ขนม พิมพ์ลงบนแผ่นกระดาษและมีหมายเลขตรงกับที่ลิ้นชักเหมือนแผ่นเมนูขนาดใหญ่ติดไว้อีกส่วนหนึ่งด้วย

ผลงานที่สร้างขึ้นในแต่ละช่วงข้าพเจ้าพิจารณาและแก้ไขปัญหาในแต่ละขั้นแตกต่างกันไปโดยมีระยะเวลาเป็นข้อจำกัดการสร้างผลงานอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่งย่อมเป็นสิ่งช่วยเพิ่มพูนทักษะและความเข้าใจปัญหาให้มากขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานต่อไปในอนาคตข้างหน้า

มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบแหล่งที่มาของความคิดและข้อมูล

ภาพประกอบที่ 1 แม่พิมพ์ของยาย

ภาพประกอบที่ 2 อาหารของคนจีน

ภาพประกอบที่ 3 ลายพิมพ์บนขนม

ภาพประกอบที่ 4 ตัวหนังสือจีน, ไทย

กพ
NE
755
คศ 275
2544

15

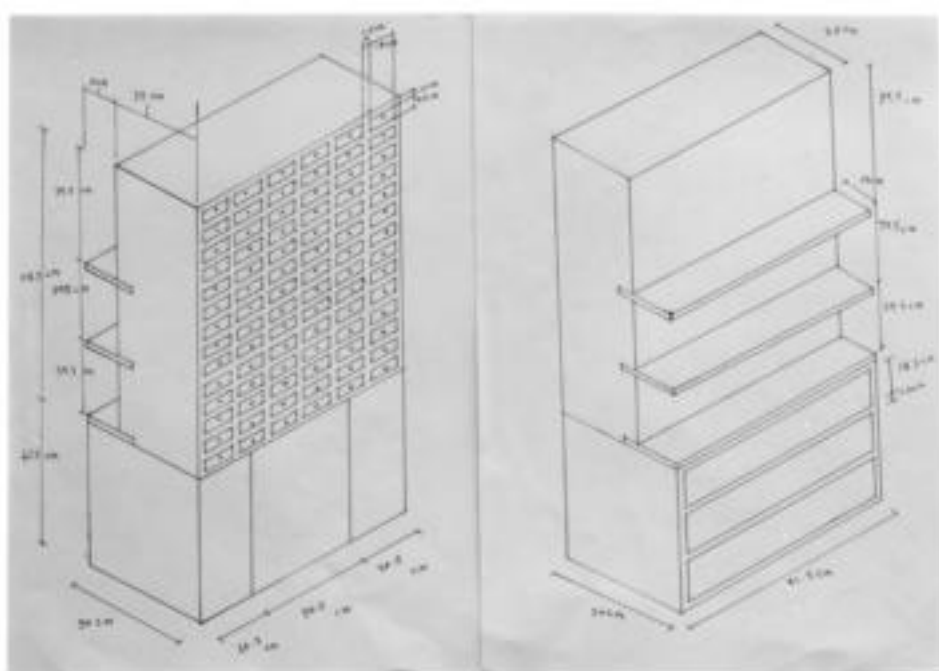
ภาพร่างลายเส้น

ภาพประกอบที่ 1, 2 บล๊อคพิมพ์ขนม

ภาพประกอบที่ 3, 4 แม่พิมพ์ประทับบนขาม

ภาพประกอบที่ 5 ตู้ใส่ขนม

ผลงานเตรียมวิทยานิพนธ์

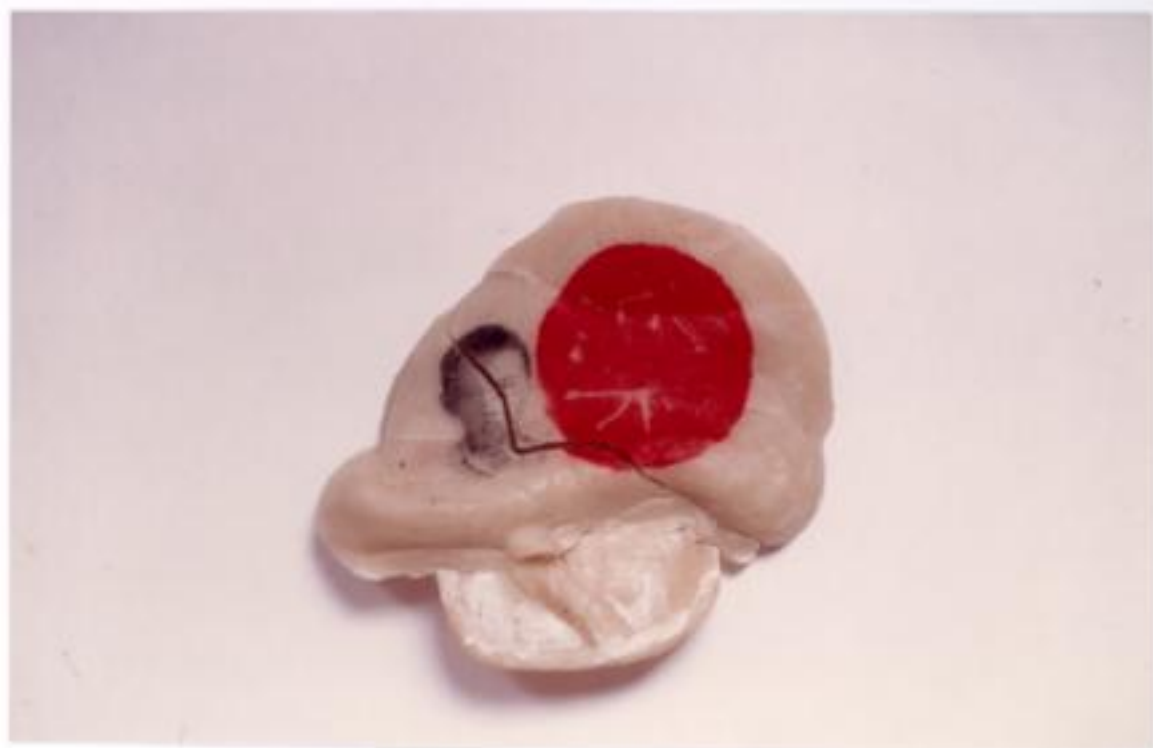
ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ภาพที่ 4

ภาพที่ 5

ภาพที่ 6

ภาพที่ 7

ภาพที่ 8

ภาพที่ 9

ผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 10

ภาพที่ 11

ภาพที่ 12

ภาพที่ 13

ภาพที่ 14

ภาพที่ 15

ภาพที่ 16

ภาพที่ 17

ภาพที่ 18

ภาพที่ 19

บทที่ 5

บทสรุป

ผลงานทางศิลปะนั้นจะมีเนื้อหาทางแนวความคิดบางแง่มุมแอบแฝงอยู่เสมอ ซึ่งศิลปินที่มีภูมิหลังและประสบการณ์ชีวิตต่างกันอย่างมีแนวความคิดการแสดงออกในการสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่างกันไปตามแรงของจินตนาการเฉพาะของแต่ละคน

จากการเฝ้าสังเกตและศึกษาค้นคว้าข้าพเจ้าได้นำมาสรุปเป็นผลงานสร้างสรรค์ดังที่เสนอมานี้แล้ว เพียงเพื่อให้สังคมได้หันกลับมาคิดถึงคุณค่าอันสูงส่งของกิจกรรมต่างๆในครอบครัวที่แสดงถึงความรักความเมตตาห่วงใยต่อกัน แต่มักถูกมองข้ามและพากันละเลยวัฒนธรรมอันดีต่างๆที่เคยมีมาแต่อดีตนี้เสีย รับเอาสิ่งใหม่ๆเข้ามาเพียงเปลือกนอกมิได้เข้าใจถึงความหมายที่แท้จริงของมัน ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะช่วยกันรักษาสืบทอดสิ่งที่ดีงามเหล่านี้ให้คงอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างเหมาะสมตลอดไป

ข้าพเจ้าคาดหวังว่าการสร้างสรรค์ผลงานที่ผ่านมาจะเป็นส่วนเล็กๆอีกด้านหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมสร้างและจรรโลงสังคมให้มีความดีงามยิ่งขึ้นซึ่งเป็นเพียงจุดเริ่มต้นจุดเล็กๆที่ยังต้องใช้เวลาในการบ่มเพาะขัดเกลาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปในภายหน้า

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายสมพงษ์ ลีระศิริ
ที่อยู่	113 ซ.เจริญนคร13 ถนนเจริญนคร อำเภอ คลองสาน จังหวัดกรุงเทพฯ 10600
ที่ทำงาน	113 ซ.เจริญนคร13 ถนนเจริญนคร อำเภอ คลองสาน จังหวัดกรุงเทพฯ 10600 โทรศัพท์ 0-2439-0354

ประวัติการศึกษา

2539	สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาพพิมพ์ ภาควิชาวิจิตรศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2541	ศึกษาต่อระดับปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และ ภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

2540	การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ
2541	การแสดงผลงานศิลปกรรมร่วมสมัย ณ บ้านเจ้าพระยา
2542	การแสดงผลงานศิลปกรรมร่วมสมัย ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2543	การแสดงผลงานศิลปกรรมร่วมสมัย ณ มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2544	การแสดงศิลปะ ณ แกลลอรี่ 55